

การวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้กระบวนการนิเทศเชิงปฏิบัติการ
แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ANALYSIS OF FACTORS AND INDICATORS OF THE PARTICIPATORY
ACTION SUPERVISION PROCESS TO PROMOTE INTERNAL QUALITY
ASSURANCE IN THE PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE

คัชรินทร์ มหาวงศ์^{1*} สุนีย์ เงินยวง² สมศักดิ์ ภูวิภาตาวรรณ³ และเกียรติสุดา ศรีสุข⁴
Katcharin Mahawong^{1*} Sunee Nguenyuang² Somsak Phuvipadawat³ and Kiatsuda Srisuk⁴

^{1,2,3,4}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

^{1,2,3,4}Faculty of Education, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200, Thailand

*Corresponding Author, E-mail: kunkruting@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้กระบวนการนิเทศเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 326 คน และครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 342 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง ต่าย เชียงฉี ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้กระบวนการนิเทศเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ 54 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ คือ 1) ด้านการประเมินสภาพการทำงาน จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านการออกแบบวางแผนการนิเทศ จำนวน 11 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านการวิเคราะห์และติดตามผลการนิเทศ จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ 5) ด้านการประเมินผลปรับปรุงและพัฒนา จำนวน 13 ตัวบ่งชี้ และทั้ง 5 องค์ประกอบ 54 ตัวบ่งชี้ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีความตรงเชิงโครงสร้าง

คำสำคัญ: องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ กระบวนการนิเทศเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

Abstract

The objective of this study was to analysis factors and indicators of the participatory action supervision process to promote the school internal quality assurance in the Office of Primary Educational Service Area. The samples of the study included 326 school administrators and 342 teachers who were responsible for the school internal quality assurance. The table of Tay Chiangchee was applied for limiting the samples with the validity of 95%. Moreover, they were selected by Stratified sampling by region. The data collection was done by distributing the 5-rating scale questionnaire on the current situation for participatory action supervision process to promote the school internal quality assurance. The data was analyzed by Mean standard deviation and confirmatory factor analysis.

The results of this study found there were the 5 factors and 54 indicators of the participatory action supervision process to promote internal quality assurance fit with the empirical data and the construct validity. The first factors: the working condition assessment had 9 indicators, the second factor: the supervision plan designing had 11 indicators, the third factor: the supervision action had 12 indicators, the fourth factors: the analysis and supervision audit had 9 indicators, and the fifth factors: the evaluation, adjustment and improvement had 13 indicators.

Keywords: Factors and Indicators, The Participatory Action Supervision Process, Internal Quality Assurance

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจ (Assure) ว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรและสังคมต้องการ แต่ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. 2542-2551) ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังไม่เข้มแข็ง สถานศึกษาไม่ได้สร้างระบบคุณภาพให้เกิดอย่างจริงจัง มุ่งเน้นการปรับปรุงเพื่อให้ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกเท่านั้น (Educational Testing Bureau, 2011, p. 1) และจากรายงานวิจัยของ Educational Testing Bureau (2012, pp. 9-15) สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีความสำคัญมากที่สุดในการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การปฏิบัติ คือ บุคลากรขาดความตระหนัก ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และ สถานศึกษาไม่ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการอย่างแท้จริง

จากการศึกษางานวิจัย พบว่า แนวทางแก้ไขปัญหการประกันคุณภาพภายในวิธีหนึ่ง ก็คือ การนิเทศการศึกษา เช่น งานวิจัยของ Educational Testing Bureau (2012) และงานวิจัยของ Jaturongkhawanich (2012) ได้เสนอแนะว่า ควรเพิ่มรูปแบบการนิเทศ ติดตามเพื่อกระตุ้น ผลักดันและให้ข้อเสนอแนะแก่บุคลากร เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยเหลือและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริหารและครู ให้ส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพของการศึกษาเป็นสำคัญ อีกทั้งการนิเทศ (Supervision) คือการมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และความร่วมมือกันของบุคลากรทุกฝ่าย

ทุกคนที่เกี่ยวข้อง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Laoreandee, 2010, p. 28) และจากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของหลายๆ ท่านพบว่า การนิเทศที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลนั้นควรมีลักษณะเป็นการนิเทศเชิงปฏิบัติการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่นงานวิจัยของ Kongkhao, et al. (2016) และงานวิจัยของ Kitti-ratchadanon (2007) ที่พบว่า หลักการนิเทศการศึกษาต้องใช้ความเป็นประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วม

จากปัญหาของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยใช้การนิเทศการศึกษา ดังกล่าวมาข้างต้น และจากการศึกษากระบวนการนิเทศของนักการศึกษาหลายๆ ท่าน เช่น กระบวนการนิเทศของ Harris (1985) กระบวนการนิเทศของ Allen (as cited in Laoreandee, 2010, p. 20) กระบวนการนิเทศของ Utranant (1987) กระบวนการนิเทศของ Glatthorn (1984) และกระบวนการนิเทศของ Glickman, et al. (1995) พบว่า กระบวนการนิเทศมีหลากหลายวิธี มีจุดเด่น จุดด้อยแตกต่างกัน และเป็นลักษณะของกระบวนการนิเทศที่ไม่เฉพาะเจาะจงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้วิจัยจึงได้ทำการสังเคราะห์กระบวนการนิเทศเพื่อให้ได้องค์ประกอบของกระบวนการนิเทศที่ชัดเจน และครอบคลุม ได้องค์ประกอบที่สำคัญของกระบวนการนิเทศ 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการประเมินสภาพการทำงาน 2) ด้านการออกแบบวางแผนการนิเทศ 3) ด้านปฏิบัติการนิเทศ 4) ด้านติดตามผลและวิเคราะห์ผล 5) ด้านประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนา แต่ผู้วิจัยยังไม่พบว่า มีตัวบ่งชี้สำหรับกระบวนการนิเทศที่เป็นลักษณะเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจน สำหรับส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยเฉพาะ จึงได้นำแนวคิดทั้ง 5 องค์ประกอบมาสังเคราะห์ร่วมกับหลักการทำงานตามวงจรเดมมิ่ง (PDCA) หลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม และแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แล้วจัดทำรายละเอียดตัวบ่งชี้ที่มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบแต่ละด้านโดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นระบบและมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ตรงกับสภาพจริงมากที่สุด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของกระบวนการนิเทศที่เฉพาะเจาะจงและชัดเจนสำหรับผู้นิเทศที่จะนำไปใช้เพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นระบบ ส่งผลให้เกิดคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้กระบวนการนิเทศเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 28,555 คนและครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 28,555 คน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ในครั้งนี้ คือ กระบวนการนิเทศเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการประเมินสภาพการทำงาน 2) ด้านการออกแบบวางแผนการนิเทศ 3) ด้านปฏิบัติการนิเทศ 4) ด้านติดตามผลและวิเคราะห์ผล 5) ด้านประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 379 คน และครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 379 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Chiangchee (as cited in Srisuk, 2009, p. 80) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยใช้ภูมิภาคเป็นชั้นของการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันของกระบวนการนิเทศเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ จำนวน 54 ข้อ

3. ขั้นตอนและวิธีการสร้างเครื่องมือ

3.1 สังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้กระบวนการนิเทศเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

3.2 นำองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่สังเคราะห์ได้ในขั้นที่ 1 ไปใช้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน พิจารณาว่าตัวบ่งชี้ที่กำหนดมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบตามนิยามศัพท์เฉพาะที่ระบุไว้โดยพิจารณาจากค่า IOC (Index of item Objective Congruence) ได้ตัวบ่งชี้ที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .67 – 1.00 จำนวนตัวบ่งชี้ 54 ตัวบ่งชี้ จากจำนวน 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการประเมินสภาพการทำงาน จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านการออกแบบวางแผนการนิเทศ จำนวน 11 ตัวบ่งชี้ 3) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ 4) ด้านการวิเคราะห์และติดตามผลการนิเทศ จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ 5) ด้านการประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนา จำนวน 13 ตัวบ่งชี้

3.3 นำผลจากการศึกษาเอกสารในข้อที่ 3.2 มาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม โดยเขียนข้อคำถามให้ครอบคลุมตามโครงสร้างขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของกระบวนการนิเทศเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แบบสอบถามจำนวน 54 ข้อ จำแนกตามองค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านการประเมินสภาพการทำงาน จำนวน 9 ข้อ 2) ด้านการออกแบบวางแผนการนิเทศ จำนวน 11 ข้อ 3) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ จำนวน 12 ข้อ 4) ด้านการวิเคราะห์และติดตามผลการนิเทศ จำนวน 9 ข้อ 5) ด้านการประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนา จำนวน 13 ข้อ

3.4 นำแบบสอบถามฉบับร่างไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 จำนวน 46 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach' alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99

3.5 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

4. เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลและส่งแบบสอบถามคืนให้แก่ผู้วิจัยทางไปรษณีย์ และได้รับแบบสอบถามตอบกลับ ร้อยละ 88.13 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง รวมได้รับแบบสอบถามทั้งหมด 668 ฉบับแยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 326 ฉบับ และครูที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาจำนวน 342 ฉบับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

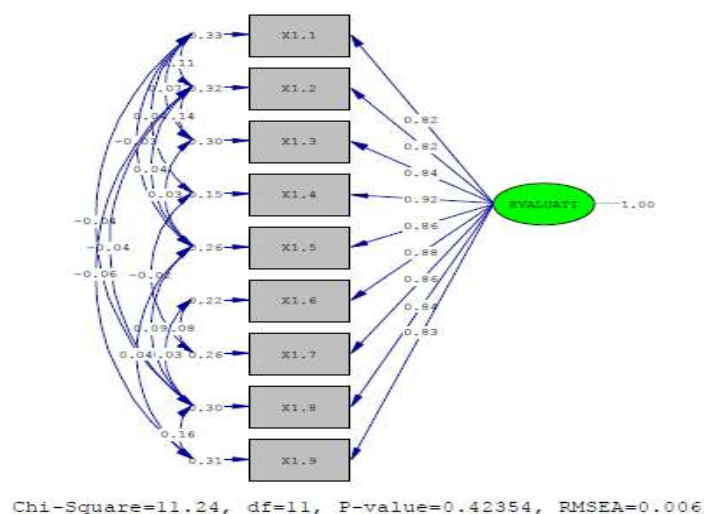
5.1 วิเคราะห์หาสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัย

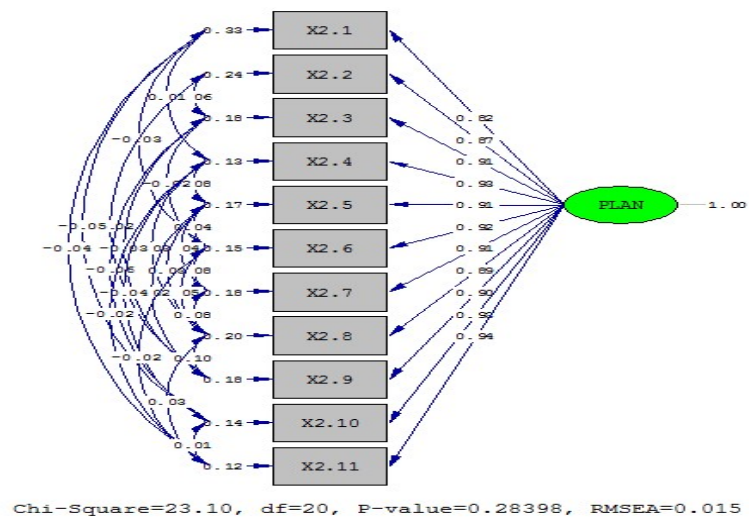
ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของกระบวนการนิเทศเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีจำนวน 5 องค์ประกอบ 54 ตัว และทั้ง 5 องค์ประกอบ 54 ตัวบ่งชี้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีความตรงเชิงโครงสร้าง เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายองค์ประกอบ ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านการประเมินสภาพการทำงาน จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า Chi-square = 11.24, df = 11, p = 0.42354, χ^2/df = 1.02, GFI = 1.00, AGFI = 0.98, SRMR = 0.0046, RMSEA = 0.006 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ มีค่าตั้งแต่ 0.82 ถึง 0.92 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวบ่งชี้ แสดงว่าตัวบ่งชี้ด้านการประเมินสภาพการทำงาน ทั้ง 9 ตัว มีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยแสดงโมเดลดังภาพ



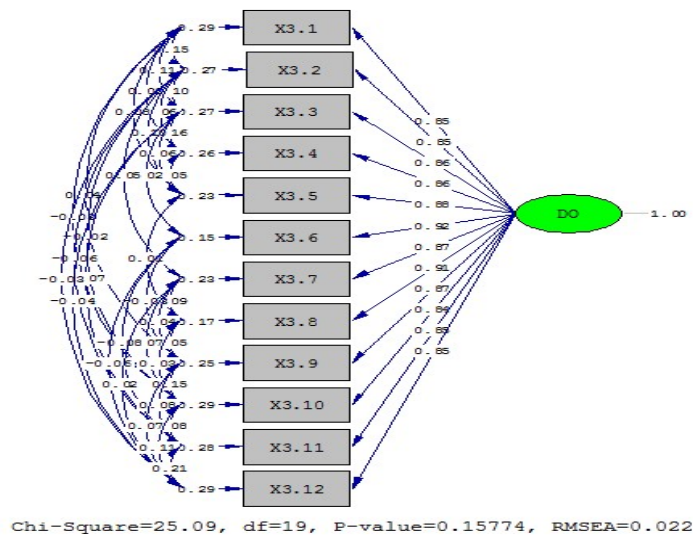
ภาพ 1 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านการประเมินสภาพการทำงาน

2. องค์ประกอบด้านการออกแบบวางแผนการนิเทศ มีจำนวน 11 ตัวบ่งชี้ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า Chi-square = 23.10, df = 20, p-value = 0.28398, χ^2/df = 1.16, GFI = 0.99, AGFI = 0.98, SRMR = 0.0049, RMSEA = 0.015 และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้มีค่าตั้งแต่ 0.82-0.94 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวบ่งชี้ แสดงว่า ตัวบ่งชี้ด้านการออกแบบวางแผนการนิเทศทั้ง 11 ตัวมีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยแสดงโมเดลดังภาพ



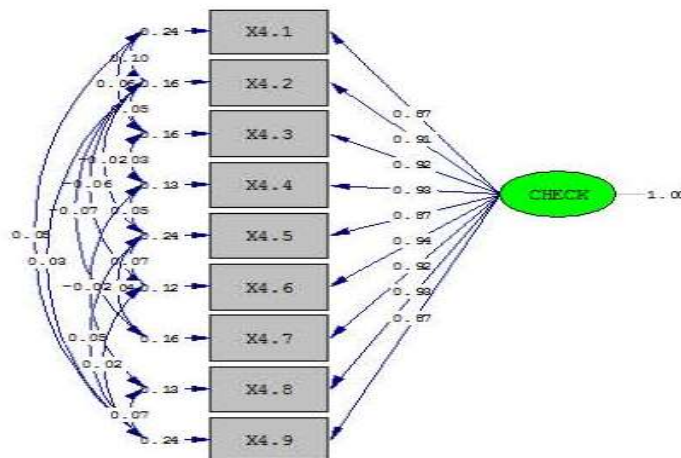
ภาพ 2 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านการออกแบบวางแผนการนิเทศ

3. องค์ประกอบด้านปฏิบัติการนิเทศ มีจำนวน 12 ตัวบ่งชี้ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า Chi-square = 25.09, df = 19, p-value = 0.15774, χ^2/df = 1.32, GFI = 0.99, AGFI = 0.97, SRMR = 0.0063, RMSEA = 0.022 โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ตั้งแต่ 0.84-0.92 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวบ่งชี้ แสดงว่า ตัวบ่งชี้ด้านปฏิบัติการนิเทศทั้ง 12 ตัว มีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยแสดงโมเดลดังภาพ



ภาพ 3 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านปฏิบัติการนิเทศ

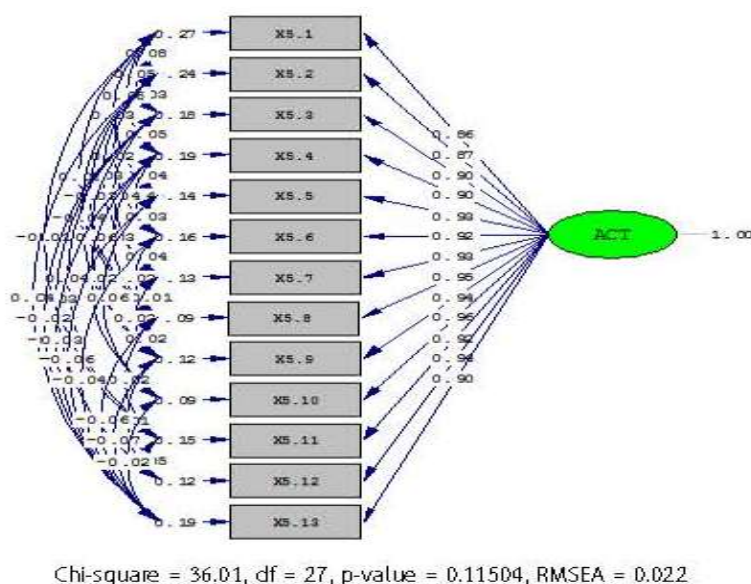
4. องค์ประกอบด้านติดตามผลและวิเคราะห์ผลการนิเทศ มีจำนวน 9 ตัวบ่งชี้ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า Chi-square = 14.24, df = 11, p-value = 0.22009, χ^2/df = 1.29, GFI = 1.00, AGFI = 0.98, SRMR = 0.0035, RMSEA = 0.021 โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ตั้งแต่ 0.87-0.94 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวบ่งชี้ แสดงว่า ตัวบ่งชี้ด้านติดตามผลและวิเคราะห์ผลการนิเทศได้ทั้ง 9 ตัว มีความตรงเชิงโดยแสดงโมเดลดังภาพ



Chi-square = 14.24, df = 11, p-value = 0.22009, RMSEA = 0.021

ภาพ 4 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านติดตามผลและวิเคราะห์ผลการนิเทศ

5. องค์ประกอบด้านประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนา มีจำนวน 13 ตัวบ่งชี้ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า Chi-square = 36.01, df = 27, p-value = 0.11504, χ^2/df = 1.33, GFI = 0.99, AGFI = 0.97, SRMR = 0.0045, RMSEA = 0.022 โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ตั้งแต่ 0.86-0.96 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวบ่งชี้ แสดงว่า ตัวบ่งชี้ด้านประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนา ทั้ง 13 ตัว มีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยแสดงโมเดล ดังภาพ



ภาพ 5 โมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้านประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนา

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้กระบวนการนิเทศเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ 54 ตัวบ่งชี้ ซึ่งสามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบด้านการประเมินสภาพการทำงาน จำนวน 9 ตัวบ่งชี้ พบว่า ทุกตัวบ่งชี้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.82 ถึง 0.92 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวบ่งชี้ แสดงว่าตัวบ่งชี้ด้านการประเมินสภาพการทำงาน ทั้ง 9 ตัว มีความตรงเชิงโครงสร้าง โดย ตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครู ร่วมกันตรวจสอบระบบสารสนเทศของสถานศึกษา ด้านความครอบคลุมกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและความเป็นปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเครื่องสะท้อนคุณภาพการจัดการศึกษา สถานศึกษาต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการนำไปใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับส่งเสริม กำกับดูแล การตรวจสอบ และการประเมินคุณภาพเพื่อประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2554, น.1) ดังนั้นในการประเมินสภาพการทำงานด้านการประกันคุณภาพภายใน สิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นก็คือการตรวจสอบจากระบบสารสนเทศของสถานศึกษาว่าได้ดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างครอบคลุมและเป็นปัจจุบันหรือไม่ เพื่อจะได้หาแนวทางสำหรับพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไป

2. องค์ประกอบด้านการออกแบบวางแผนการนิเทศ มีจำนวน 11 ตัวบ่งชี้ พบว่า ทุกตัวบ่งชี้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้อยู่ระหว่าง 0.82-0.94 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวบ่งชี้ แสดงว่า ตัวบ่งชี้ด้านการออกแบบวางแผนการนิเทศทั้ง 11 ตัวมีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครู ร่วมกันสร้าง

เกณฑ์การประเมินผลการนิเทศแต่ละครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Wongkom (2009, p. 230) ที่พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ การพัฒนา ด้านการประเมินผล โดยระบุวิธีการที่จะประเมิน กำหนดวิธีการ รวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ นำผลที่ได้ไปใช้ พร้อมจัดทำรายงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและมีอำนาจในการตัดสินใจ และมีการนำผลการประเมินการนิเทศมา วิเคราะห์เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จะเห็นได้ว่าการประเมินผลการนิเทศ เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ ของกระบวนการนิเทศ ในการออกแบบวางแผนการนิเทศจึงความจำเป็นที่จะต้องวางแผนการสร้างเกณฑ์ การประเมินและแบบประเมินผลการนิเทศที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม เพื่อจะทำให้ทราบแนวทางที่ชัดเจน ว่าผลการนิเทศเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ เพื่อจะได้หาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาต่อไป

3. องค์ประกอบด้านปฏิบัติการนิเทศ มีจำนวน 12 ตัว พบว่า ทุกตัวบ่งชี้มีความสอดคล้องกลมกลืนกับ ข้อมูลเชิงประจักษ์และมีความน่าเชื่อถือองค์ประกอบ ระหว่าง 0.84-0.92 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวบ่งชี้ แสดงว่าตัวบ่งชี้ด้านปฏิบัติการนิเทศทั้ง 12 ตัว มีความตรงเชิงโครงสร้าง โดยตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนัก องค์ประกอบมากที่สุด คือ มีการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันทั้งศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครู เพื่อให้ความรู้ เกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีระบบและมีคุณภาพนั้น ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นอย่างดี แต่จากการวิจัยของนักการศึกษาหลายๆ ท่าน เช่น Yala (2009) ที่พบปัญหาของการประกันคุณภาพภายใน คือ บุคลากรขาดความรู้ความชำนาญด้านการประกันคุณภาพภายใน ดังนั้นในการปฏิบัติการนิเทศ การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yuenyong (2010) ที่มีชั้นการให้ความรู้ ก่อนการนิเทศเป็นขั้นตอนหนึ่งของการนิเทศ และสอดคล้องกับกระบวนการนิเทศของ Utranan (1987) ที่มี ขั้นตอนการให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะดำเนินงาน เพื่อให้ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพ

4. องค์ประกอบด้านติดตามผลและวิเคราะห์ผลการนิเทศ มีจำนวน 9 ตัวบ่งชี้ พบว่า ทุกตัวบ่งชี้ มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีความน่าเชื่อถือองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ระหว่าง 0.87-0.94 และ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวบ่งชี้ แสดงว่า ตัวบ่งชี้ด้านติดตามผลและวิเคราะห์ผลการนิเทศได้ทั้ง 9 ตัว มีความตรงเชิงโครงสร้างโดย ตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครู ร่วมกัน กำหนดวิธีการในการติดตามผลการนิเทศ รองลงมาคือ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครู ร่วมกันเสนอวิธีการและ ทางเลือกใหม่ๆในการแก้ปัญหาจากการนิเทศ และพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากการติดตามผลและ วิเคราะห์ผลการนิเทศเป็นกระบวนการในการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน ดังนั้น ทั้งศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครู จึงควรมีการกำหนดวิธีการติดตามอย่างชัดเจน และมีการปรึกษาหารือกันอย่างเป็นระยะ ทำให้ทราบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงาน เพื่อดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Taichan (2008) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านนิเทศกำกับติดตาม ในระดับมาก คือ โรงเรียนมีการวางแผนนิเทศและกำกับติดตามงานด้านการประกัน คุณภาพการศึกษาไว้อย่างชัดเจน

5. องค์ประกอบด้านประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนา มีจำนวน 13 ตัวบ่งชี้ พบว่า ทุกตัวบ่งชี้มีความ สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์และมีความน่าเชื่อถือองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ระหว่าง 0.86-0.96 และ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวบ่งชี้ แสดงว่า ตัวบ่งชี้ด้านประเมินผล ปรับปรุงและพัฒนา ทั้ง 13 ตัว มีความ ตรงเชิงโครงสร้าง โดยตัวบ่งชี้ที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและครู ร่วมกัน อภิปราย ผลจากรายงานผลการนิเทศ สอดคล้องกับกระบวนการนิเทศของ Glickman, et al. (as cited in Yuenyong,

2010, p. 43) ที่มีขั้นตอน การประชุมร่วมกับครูภายหลังจากสังเกตการณ์สอน เพื่อเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับ และร่วมกันอภิปราย ซึ่งผลที่ได้รับจากการอภิปรายร่วมกัน สามารถนำไปใช้วางแผนปรับปรุงการสอนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wongkom (2009, p. 230) ที่พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งของรูปแบบการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้านการประเมินผล คือ มีการจัดทำรายงานผลการนิเทศระหว่าง การดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะ จะเห็นได้ว่าการร่วมกันอภิปรายผลจากรายงานผลการนิเทศระหว่าง ศึกษา นิเทศก์ ผู้บริหาร และครู เป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งผลที่ได้รับจากการอภิปรายร่วมกัน ทำให้ได้ข้อมูลที่มี ประโยชน์สามารถนำมากำหนดแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยได้ข้อค้นพบว่า องค์ประกอบของกระบวนการนิเทศเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ 54 ตัวบ่งชี้ ในการนำไปใช้ควร ดำเนินการทั้ง 5 องค์ประกอบในลักษณะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน โดยเริ่มจากองค์ประกอบที่ 1 คือ ประเมิน สภาพการทำงาน องค์ประกอบที่ 2 ออกแบบวางแผนการนิเทศ องค์ประกอบที่ 3 ปฏิบัติการนิเทศ องค์ประกอบที่ 4 ติดตามและวิเคราะห์ผลการนิเทศ และองค์ประกอบที่ 5 ประเมินผลการนิเทศ และควรดำเนินการให้ครบทุก ขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการนิเทศเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนากระบวนการนิเทศเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

References

- Ben N. Harris. (1985). *Supervisory behavior in education* (3rd ed). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Carl D. Glickman, Stephen P. Gordon, & Jovita M. Ross-Gordon. (1995). *Supervision and instruction: A developmental approach* (3rd ed). Massachusetts: Allyn and Bacon.
- Educational Testing Bureau. (2011). *Method of basic education standard assurance regarding to basic standard education for internal quality assurance*. Bangkok: Office of National Buddhism Press. (in Thai)
- Educational Testing Bureau. (2012). *Research entitled "Method of Basic Education Standard Assurance to Practices and Concepts of Participants: Mixed method Research."*. Bangkok: Kositpress. (in Thai)
- Glatthorn, Allan A. (1984). *Differentiated supervision*. Washington D.C.: Association for Supervision and Curriculum Development.

- Jaturongkawanich, S. (2012). *A study of education internal assurance practices at Assumption Samutprakarn School* (Master thesis). Bangkok: Srinakharinwirot University (in Thai)
- Kitti-ratchadanon, S. (2007). *The development of the instructional supervision model in basic education instructions* (Doctoral dissertation). Phitsanulok: Naresuan University (in Thai)
- Kongkhao, R., Sitthisomboon, M., & Lincharoen, E. (2016). The development of supervision model to enhance the research competency for learning development of teachers in basic education. *Journal of Education Naresuan University*, 18(1), 74-82.
- Laoreandee, W. (2010). *The instructional supervision*. Nakhon Pathom: Silpakorn University Printinghouse. (in Thai)
- Srisuk, K. (2009). *Methodology* (3rd ed.). Chiang Mai: Krongchang printing. (in Thai)
- Taichan, N. (2008). *The factors affecting the operation for internal quality assurance of schools under Nakhon Sawan Educational Service Area Office 3* (Master thesis). Lopburi: Thepsatri Rajabhat University. (in Thai)
- Utranan, S. (1987). *Educational supervision, principles, theory and management*. Bangkok: Mit Siam Printing House. (in Thai)
- Wongkom, A. (2009). *Educational supervision model in Education Service Area Office* (Doctoral dissertation). Bangkok: Silpakorn University (in Thai)
- Yala, P. (2009). *Small-Sized educational sites' internal quality assurance in Office of Chiangrai Educational Services Area 4* (Master thesis). Chiang Rai: Chiang Rai Rajabhat University. (in Thai)
- Yuenyong, Y. (2010). *The development of differentiated supervision model for the enhancement on classroom action research competency of teachers Bangkok Archdiocese, Educational Region 5* (Doctoral dissertation). Bangkok: Silpakorn University. (in Thai)